

عهد جدید
ضرورت‌ها و دشواری‌های ترجمه
 The New Testament: Necessities and Difficulties of Translation

ضرورت‌ها و دشواری‌های ترجمه عهد جدید

عهد جدید، عهد عتیق، نیل می‌گردد. یکی از ویژگی‌های عهد جدید این است که معنی کامل خود را در پیوند با عهد عتیق می‌یابد. همچنان که اوگوستینوس قدیس نیز گفته است: "عهد جدید در عهد عتیق نهان است و عهد عتیق در عهد جدید عیان گشته است."

عهد جدید شامل چهار انجیل، کتاب اعمال رسولان، سیزده نامه منسوب به پولس، سه نامه منسوب به یهوذا، رساله به عبرانیان و مکاتبات است. عیسی در طول حیات، چهل و یک بار به با انجس بر خاک نگاشت (یو: ۶/۱۸)، نوشته‌ای از خویش باقی نگذاشت.

انجیل‌های چهارگانه به شرح زندگانی و تعالیم موسس دین مسیحیت می‌پردازند و هدف آنها برانگیختن ایمان مذهبی نرد خوانندگان است. در این نوشته‌ها زندگی مسیح از بدو ولادت تا صعود او به آسمان شرح داده شده و تعالیم دینی وی بیان گشته است. عمده‌ترین بخش‌های این چهار کتاب به دوران نیمبری عیسی و وقایع آن اخصاسی دارد و در آنها کلام‌ها و اعمال عیسی و معجزاتی که در طول این دوره از او به ظهور رسید، به تفصیل شرح داده شده است. سه انجیل متی، مرقس و لوقا شباهت‌های زیادی با یکدیگر دارند و قبیل به قبیل و گاه به گاه به آیه به آیه شبیه به هم است. هر چند بعضاً در شرح جزئیات، اختلافاتی میان نویسندگان آنها مشاهده می‌شود. از این روی، بر این سه اثر نام "انجیل‌های تئولر" نهاده‌اند. اما انجیل یهوذا از لحاظ ساختار متن یا سه انجیل دیگر تفاوت‌هایی دارد و در این تعالیم و کلام‌های مسیح با سبک دیگری از آن شده است. اعمال رسولان که نوشته یهوذا انجیل نگار است، در اصل دنباله انجیل دوم بوده

سندی که در آن شخص معین می‌کند اموال او پس از مرگش به چه صورت تقسیم شود یا مورد استفاده قرار گیرد. اما این لفظ معنی واژه عبری بنریت را نیز می‌رساند که در یونانی به diatheke برگردانده شده و به معنی "پیمان" است. مراد پیمانی است که بر طلق آن، خدا عهد کرد کسانی را که از زمره قوم او شوند، از مواهب مادی و معنوی آکنده سازد و این همان پیمانی است که بر طلق عهد عتیق، با قوم اسرائیل بست. انتخاب واژه testament تا حدودی خصوصیت دو جانبه‌ای را که در هر پیمانی وجود دارد کم‌رنگ می‌سازد و این بدان سبب است که بر اقتدار خدا در مقام عهد کننده تاکید نمود. با توجه به این نکات، می‌توان عهد عتیق و عهد جدید را دو مجموعه کتاب شمرد که راوی سرگذشت پیمان خدا با آدمیان هستند.

اما صفت "جدید" که به عهد تعلق گرفته است، ناظر بر کلامی شمرده می‌شود که در کتاب زبای نی، باب ۳۱، آیه ۳۳ آمده است: "خداوند می‌گوید این است عهدی که بعد از این ایام با خاندان اسرائیل خواهیم بست. شریعت خود را در باطن ایشان خواهیم نهاد و آن را بر دل ایشان خواهیم نگاشت و من خدای ایشان خواهم بود و ایشان قوم من خواهند بود." نظام شریعت قدیم که بر سنگ حک شده بود، باید در نظام تازه‌ای کمال می‌یافت که در آن شریعت بر دل‌ها نگاشته شده است. احتمالاً کلامی که عیسی در شام آخر بر زبان راند و در آن از عهد جدید سخن به میان آورد (لو: ۲۰/۲۲) و نیز تفسیری که پولس از رفع حجاب در مسیح ارائه کرد (۲ کر: ۱۴/۳)، در کاربرد صفت "جدید" نقش داشته و در نهایت موجب تمایز عهد جدید از عهد عتیق گشته است. البته استعمال این صفت بدین معنی نیست که با تکریب

کند و کاو در "کتاب مقدس" و بررسی دشواری‌ها و ضرورت‌های ترجمه عهد جدید به زبان فارسی، موضوع بیست و ششمین جلسه ماهانه موسسه گفت‌وگوی ادیان بود که در آذر ماه ۱۳۸۵ و در آستانه حلول سال جدید میلادی برگزار شد. پیروز سیار که ترجمه "کتاب‌های قانونی ثانی" را پیش از این به جامعه دین‌پژوهان کشور هدیه کرده است و هم‌اینک ترجمه تازه‌ای از عهد جدید را آماده چاپ کرده است، در این نشست علمی به شرح و معرفی ایوان عهد جدید پرداخت و الزامات و ضرورت‌های ترجمه این کتاب مقدس را مورد بررسی قرار داد. چکیده‌ای از سخنرانی ایشان از بی می‌آید:

عهد جدید عنوان مجموعه آثاری است که مسیحیان به کتاب مقدس افزوده‌اند. این مجموعه مشتمل بر بیست و هفت اثر است که جملگی به زبان یونانی نگاشته شده‌اند. هر چند محققانی عقیده دارند که برخی از آنها دارای نسخه اصلی آرامی بوده‌اند. این بیست و هفت نوشته جایگاه یگانه‌ای در منابع مسیحیت دارند، چرا که معیار ایمان و عالی‌ترین منبع دینی مسیحیان شمرده می‌شوند. عهد جدید بخش دوم کتاب مقدس را تشکیل می‌دهد و بخش نخست این اثر که کتاب دینی یهودیان است، از سوی مسیحیان "عهد عتیق" نام گرفته تا این دو قطعه از یکدیگر تمایز یابند.

واژه "عهد" ترجمه لفظ testament است که خود از ریشه لاتینی testamentum گرفته شده و کلمه اخیر برگردان واژه یونانی (diatheke) است. معمولاً لفظ testament به معنی "وصیت‌نامه" است، یعنی

است. لوقا در این اثر، با استفاده از منابعی که در اختیار داشته است، چگونگی انتشار پیام نجات عیسی را نشان داده و این کار را به ویژه با شرح اعمال پطرس، پائولس و استفانوس انجام داده است. اما در پی آن نبوده که به دفاع از مسیحیت بپردازد و حقانیت آن را به عنوان میراث بر دین یهود بر کرسی بنشاند. درباره تاریخ مبادی کلیسا، به نفع در این کتاب آورده اتفاق کرده است و از وقایعی همچون تأسیس کلیسای روم، کارهای پطرس و پائولس پس از آزاد شدنشان از زندان و تشکیل نخستین جماعت‌های مسیحی مسیحی به میان برآورده است. با این همه، اثر او حاوی اطلاعات موثق برای درک مبادی تاریخ مسیحیت است. هدف او بیشتر ارائه گزارشی پژوهشگرانه و دقیق بوده تا از این طریق، موجب دلگرمی مسیحیان آینده را فراهم سازد.

رساله‌های پائولس مجموعه‌ای از سیزده نامه است که مبین اراد و عقاید او هستند، اما شرح دادن این‌ها در چند سفر ممکن نیست و برای آگاهی از آنها، باید به متن این نوشته‌ها مراجعه شود. رساله به رومیان نامی است که پائولس در شرح اندیشه‌های الهیاتی خویش نگاشته است تا زمینه سفر او به روم و دیدار وی با مسیحیان آن جا را فراهم سازد. رساله او به کورنتیان برای حل مشکلات کلیسای کورنت و پاسخ گفتن به پرسش‌هایی در خصوص ایمان و اعمال مسیحی نگاشته شده است. در رساله دوم به کورنتیان، پائولس می‌گوید که خود در برابر اتهامات و اعتدالان دروغینی که به کلیسای کورنت رخنه کرده بودند، دفاع کند. رساله به کالانیان به مشکلاتی می‌پردازد که میان یهودیان مسیحی شده و مشرکان به مسیحیت گرویده، بروز کرده بود. در رساله به افسسیان، پائولس از منسب خدا سخن می‌گوید و درباره فتنی او در مسیح به تعمق می‌پردازد. رساله به فیلیپیان نامی است که پائولس برای قدردانی از محبت‌های مسیحیان فیلیپی نگاشته شده و در آن ایشان را به استواری و فروتنی و همبستگی خوانده است. رساله به کولوسیان در رد تعالیم نادرستی است که معلمان دروغین در کلیسای کولوسی اتفاق می‌کردند. رساله‌های اول و دوم به تسالونیکیان برای پاسخ گفتن به پرسش‌هایی که در کلیسای تسالونیک درباره بازگشت مسیح مطرح بود، نگاشته شده است. در رساله اول به تیموتیوس را در راه خدمت تشویق می‌کند و در رساله دوم او را اندرز می‌دهد و تشویق می‌کند که در برابر سختی‌ها بی‌تابی ورزد و وظیفه خویش را در کار تعلیم ادامه دهد. در رساله به تیموتوس، خصوصیات رهبران کلیسا را شرح می‌دهد و در خصوص تعلیم

مردم و کردار مسیحی رهنمودهایی ارائه می‌کند. رساله به فیلمون نامی است که در آن از فیلمون می‌خواهد که برده خود اونسیموس را آزاد کند.

رساله به عبرانیان نوشته‌ای متفاوت در عهد جدید به شمار می‌رود که در متن آن نام هیچ مؤلفی ذکر نشده است. این اثر گونه‌ای خطابه است که برای یهودیان یونانی زبانی که به مسیحیت گرویده بودند و یا برای مشرکان مسیحی شده، به نگارش درآمده است. مؤلف این نامه در پی آن نبوده که پاسخگوی مسائل خاص یک کلیسا باشد، بلکه بیشتر کوشیده است تا به شرح عواملی بپردازد که عهد جدید و عتیق را به یکدیگر پیوند می‌دهد. او موکدا اظهار داشته که مسیح یگانه کاهن اعظم است و تاریخ عهدی را که میان خدا و انسان بسته شده، به کمال رسانده و نقطه مرکزی تاریخ بشریت است.

رسالات عام (کاتولیک) مشتمل بر هفت نامه است که متعلق به پائولس نیستند. این نامه‌ها مخاطب مشخصی ندارند (البته به استثنای رساله‌های دوم و سوم یوحنا) و از این روی "کاتولیک" خوانده شده‌اند. چرا که نفقا کاتولیک به معنی عام یا کلی است. رساله یعقوب که برابر خداوند و رئیس یهودیان به مسیحیت گرویده بود، احتمالاً در اورشلیم و اندکی پیش از رساله پائولس به رومیان نگاشته شده است. این نوشته که سیاق متن‌های آموزنده حکمت را دارد، از نظر پروتستان‌ها به منزله شرحی به موعظه بر فراز کوه عیسی (مت: ۵-۷) به شمار می‌آید و به ویژه به سبب نکوهش اغتیا و عنایت به فقیران جالب توجه است.

رساله اول پطرس برای دعوت مسیحیان روم به مقاومت در برابر آزارگری نگاشته شده است. تاریخ این نامه معمولاً پیش از آزارگری امپراتور روم دومیتیانوس در سال ۹۰ در نظر گرفته می‌شود. این رساله که از جنبه‌های مختلف شبیه نامه‌های پائولس است، اصالتی ویژه دارد و در آن اعتقادات اولیه‌ای که مثلا در باب عیسی در مقام بنده بلاکش وجود داشت، ملاحظه می‌شود.

رساله یهودا که احتمالاً نوشته برادر یعقوب است، به نکوهش معلمان دورغین و ترغیب مومنان به حفظ ایمانشان می‌پردازد. در این رساله از آثار مجعولی (پوکریف) همچون کتاب خونخ نقل می‌شود و از این رو تاریخ تالیف آن قبل از سال ۹۰ یعنی پیش از تثبیت قانون عهد عتیق در شورای نیما در نظر گرفته می‌شود.

رساله دوم پطرس وابسته به رساله یهودا است اما در آن نقل از آثار مجعول مشاهده نمی‌شود. نکته جانب توجه در این رساله آن است

که تحول اندیشه‌ها را در باب ظهور آخر زمانی عیسی نشان می‌دهد. این رساله باید پس از تدوین مجموعه نامه‌های پائولس نگاشته شده باشد، زیرا در آیات ۱۵-۱۶ از باب سوم آن، مؤلف درباره نامه‌های پائولس نظر خود را اظهار می‌دارد.

حال و هوای رساله‌های یوحنا تداعی گرانجیل چهارم است. رساله‌های دوم و سوم برای حل مشکلات جماعت‌های خاصی از مسیحیان نگاشته شده است، اما رساله اول ناظر بر ملاحظات کلی است و اندیشه‌ها را که مخالف جسم یافتن عیسی برای نجات دمیان از گناهانشان بوده، رد می‌کند. قانون محبت برادرانه، نکته محوری تعلیم یوحنا را تشکیل می‌دهد.

مکاشفه که آخرین بخش عهد جدید است با سایر آثاری که در کلیسای مسیحی قانونی شمرده شده‌اند، تفاوت‌هایی دارد. این اثر در قیاس با انجیل‌ها، اعمال رسولان و رساله‌ها، سبک ادبی کاملاً متمایزی دارد. خصوصیات شکفت‌انگیز رویایی که در آن نقل می‌شود و نمادگرایی شدید آنها، در کنار وجه نمایشی صحنه‌های توصیف شده، به این اثر سیمایی معماگونه می‌بخشد. محتوای الهیاتی مکاشفه از برخی جنبه‌ها بسیار غنی است خصوصاً از لحاظ مبحث آخر زمان که جایگاه ویژه‌ای را در این اثر به خود اختصاص می‌دهد.

مجموعه‌ای چنین متنوع که از آثاری با گونه‌های مختلف تشکیل شده است، در دل کتابی واحد گرد آمده که تحت عنوان عهد جدید شناخته می‌شود. این آثار بر حسب گونه یا حجم‌شان نظم و ترتیب یافته‌اند. در ابتدا انجیل‌ها آمده‌اند، اما ترتیب قرار گرفتن آنها همواره یکسان نبوده است و در نسخه سینایی، انجیل یوحنا پس از انجیل متی قرار دارد. همچنان که اعمال رسولان پس از انجیل لوقا آمده است. با این همه، ترتیب فعلی انجیل‌ها ارجحیت داشته است. پس از انجیل‌ها و اعمال رسولان، نامه‌های پائولس و سپس رساله‌های عام (کاتولیک) می‌آیند که بر حسب حجم خود نظم و ترتیب یافته‌اند. البته ملاک حجم سبب نگاشته است که میان رساله‌های منسوب به مؤلفی واحد فاصله افتد. رساله به عبرانیان میان این دو مجموعه گنجانده شده است و مکاشفه فصل پایانی عهد جدید را تشکیل می‌دهد. بر خلاف عهد عتیق که بیرون مذاهب کاتولیک و پروتستان بر سر آثار تشکیل دهنده آن اختلاف نظر دارند، عهد جدید از دیدگاه تمامی ایمان‌داران مسیحی دارای مواد یکسانی شمرده می‌شود و تنها اختلافات موجود بر سر مساله نقد متن است.